

Resumé

Cílem práce je analýza vývoje literárního obrazu mafie v dílech Leonarda Sciascii vzniklých v 60. a 70. letech 20. století. Na příkladech konkrétních ukázek textů se snažím dokumentovat literární techniky, pomocí kterých autor zobrazuje působení mafie, a zároveň si všímám způsobu, jakým pracuje s detektivním žánrem. Výchozí studijní materiál představují čtyři prozaické texty (*Den sovy*, *Každému, co jeho jest*, *Kontext a Todo Modo*) doplněné o divadelní hru *Poslanec*. Vlastní interpretaci a rozbor výše uvedených děl z hlediska struktury děje, žánrového zařazení a jazykové stránky textu doplňuji o zjištění dalších autorů, kteří se Sciasciovu dílu věnovali dříve.

Mafie představuje v díle Leonarda Sciascii jedno z klíčových témat, ke kterým se v průběhu své tvorby neustále vracel. Při popisu tohoto jevu vycházel ze své osobní zkušenosti a hluboké znalosti sociokulturního prostředí Sicílie, aniž by existenci mafie spojoval výhradně s rodným ostrovem. Mafie v jeho pojetí představuje pouze jeden z projevů Moci, o jejíž kritickou reflexi usiloval po celý svůj život. Sciascia považoval mafii za produkt společenského zřízení a jako neoddelitelnou součást mocenského systému Sicílie, potažmo celé Itálie. Byl přesvědčen o tom, že mafie není na ústupu, ale naopak proniká čím dál hlouběji do těla společnosti a varoval před její neuvěřitelnou vitalitou a schopností rozvracet stát, který se nechává korumpovat a který principy fungování mafie vědomě imituje. Za jediný možný způsob její eliminace považoval důslednou aplikaci práva a vlády zákona a varoval před zaváděním mimořádných pravomocí státním institucím, které by mohly ohrožovat demokracii, vyváženost moci a rovnost občanů před zákonem.

Sciascia vnímá mafii jako zločinnou mocenskou strukturu, která však své působení neomezuje na oblasti chudého italského Jihu, ale proniká prostřednictvím politiky a církve do všech oblastí řízení státu a ekonomiky. Ve svých dílech usiloval o demystifikaci společenské reality ovládané mafiánskými strukturami a bojoval za demokratickou obrodu státní moci a společenského života.

Ve *Dni sovy* se Sciascia soustředí na popis sicilského prostředí a podmínek pro vznik mafie, představuje nám hierarchickou strukturu jejího řízení, její násilné metody, způsoby podnikání i získávání vlivu za hranicemi ostrova. Čtenáři tak nabízí hlubokou sondu do sicilské mentality s cílem vysvětlit důvody, proč se člověk stane mafiánem. V případě románu *Každému, co jeho jest* podává Sciascia obraz mafie již plně urbanizované a pevně usazené

v politických strukturách země. Mafie je představována rodinným klanem, který své teritorium ovládá pomocí sofistikované sítě osobních, politických a ekonomických vazeb. Namísto popisu prostředí a podmínek, které vedou ke vzniku mafie, jsou před námi odhaleny principy, na kterých spočívá moc této zločinecké organizace. Na příkladu divadelní hry *Poslanec* můžeme vidět, jak snadno může dojít ke vzniku zločinného spolčení v prostředí vrcholné politiky a vzájemnou provázanost mezi mocí mafie a zkorumpovaných politických stran. V románu *Kontext* se Sciascia pouští do hlubší analýzy moci a varuje před postupující ideovou vyprázdněností politiky. Mafii zde představuje zkorumpovaná státní moc, která se stala nástrojem útlaku a vykořisťování a se kterou je nutné se radikálně rozejít. A konečně v románu *Todo modo* Sciascia dále rozpracovává ideu mafie jako zkorumpované moci, tentokrát na příkladu římskokatolické církve, která se dávno vzdálila původnímu účelu a představuje společenství, které funguje na osobních vazbách a nerovnoprávném postavení jeho členů. Její moc, obdobně jako v případě mafie, slouží pouze k hromadění zisku a posilování vlivu; a svou činností podkopává fungování demokratického státu.

Sciascia využíval k zobrazení mafie jako zločinné organizace s oblibou formu detektivního románu. Jeho díla však tradiční žánrové vymezení detektivky v mnoha ohledech překračují. Pravidla, kterými se psaní detektivních příběhů váže, záměrně porušoval a tendence parodovat zažitá postupy v jeho díle postupně narůstala. Volba zločinu jako ústředního motivu jeho děl a jeho vyšetřování jako téma rozhodně nebyla prvoplánová. Sloužila pouze jako nosná konstrukce Sciasciova skutečného záměru, kterým bylo podání věrného obrazu popisované skutečnosti. Cílem Sciasciova úsilí není čtenářova zábava a rozptýlení, ale jeho poučení jako základ možné proměny světa.